

Yttrande över utkast till lagrådsremiss Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga, dnr 00063/2026

Beskrivning av ärendet

Socialdepartementet har remitterat utkast till lagrådsremiss *Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga* till Helsingborgs kommun för yttrande. Kommunstyrelsen har gett socialnämnden i uppdrag att yttra sig över utkastet.

Socialnämnden har upprättat förslag till yttrande enligt nedan.

Beredning

I beredningen har verksamhetsutvecklare Cathrin Andersson och förvaltningsjurist Frida Andersson deltagit.

Socialnämndens yttrande

Generella utgångspunkter

Socialnämnden vill inledningsvis hänvisa till vad Helsingborgs stad tidigare har anfört i remissvar beträffande promemorian Ds 2024:30 En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas. Det nu aktuella utkastet till lagrådsremiss behandlar och kompletterar promemorians förslag gällande elektronisk övervakning. Övriga förslag i promemorian bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Förslaget i förhållande till nya socialtjänstlagen

Den nya socialtjänstlagen trädde i kraft 1 juli 2025 och en av intentionerna bakom reformen är att stärka socialtjänstens förebyggande arbete bland annat genom att erbjuda lätt tillgängliga insatser för medborgare att ta del av på frivillig basis. Genom nya socialtjänstlagen har socialnämnderna även fått ett lagstadgat ansvar att arbeta brottsförebyggande och ett nytt kvalitetskrav i form av att verksamheten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Socialnämnderna runt om i landet arbetar nu aktivt med den stora omställning det innebär att arbeta i enlighet med den nya lagens intentioner.

Elektronisk övervakning är ett verktyg som är tydligt förknippat med rättsväsendet och innebär ett långtgående ingrepp i barnet eller den unges integritet. Av utkastet till lagrådsremiss är det svårt att utläsa huruvida det finns någon vetenskaplig evidens som ger stöd för att den föreslagna

tvångsbefogenheten uppfyller syftet att förebygga och förhindra att barn och unga involveras i eller ägnar sig åt brottslig verksamhet. Socialnämnden ser därför en risk att förslaget inte är förenligt med kravet på en kunskapsbaserad verksamhet.

Elektronisk övervakning – ett nytt verktyg för socialtjänsten

Så som lagförslaget är formulerat ställs relativt höga krav för att en särskild föreskrift om vistelse i hemmet vissa tider ska kunna kompletteras med beslut om elektronisk övervakning. Elektronisk övervakning får bara beslutas om:

- det är **nödvärdigt** för kontrollen
 - o Mindre ingripande åtgärder för att kontrollera efterlevnaden, såsom kontakt med vårdnadshavare, ska vara uttömda.
- **konkreta omständigheter** ger **skäl att anta** att barnet eller den unge inte kommer att följa den särskilda föreskriften
 - o Exempel på en sådan omständighet kan vara att den unge tidigare inte har följt den särskilda föreskriften eller att den unges inställning, levnadssituation, beteende, umgänge eller tillvaro i övrigt gör att det framstår som uppenbart att den unge inte kommer att följa den särskilda föreskriften.
- **övervakningen behövs** för att förebygga eller förhindra att barnet eller den unge involveras i eller ägnar sig åt **brottslig verksamhet**.
 - o Det ska vara fråga om brottslighet som ger uttryck för bristande samhällsanpassning, inte enstaka mindre allvarliga brott eller bagatellartade förseelser.
 - o Användningen av elektronisk övervakning måste antas leda till en positiv effekt på sannolikheten för att barnet involveras i eller ägnar sig åt brottslig verksamhet.

Den målgrupp av barn och unga som berörs av förslaget har som regel en sådan problematik att vård enligt 3 § LVU är, eller kan komma att bli, aktuell. Även om beslut om elektronisk övervakning kan fungera som ett komplement vid vård enligt LVU är Socialnämndens bedömning att elektronisk övervakning kommer aktualiseras i relativt få ärenden. Tillämpningen av bestämmelsen inbegriper flera svåra bedömningar vilket föranleder ett behov av tydlig vägledning för tillämpningen.

De senaste årens utveckling på socialrättens område, tillsammans med flertalet pågående utredningar gällande ny lagstiftning, medför att socialtjänstens tvångslagstiftning beträffande barn är uppdelad i flera olika lagar. Detta innebär att regelverket blir svåröverskådligt, vilket ytterligare försvårar en rättssäker tillämpning av tvångslagstiftningen. Likaså blir de sammantagna konsekvenserna av de olika lagförslagen svåröverskådliga när flera parallella lagförslag behandlas samtidigt.

Verkställighetsfrågor

Statens institutionsstyrelse, SiS, ansvarar för verkställigheten av elektronisk övervakning. Det finns inga rättsmedel, såsom husrannsakan för att få tillgång till hemmet, som är tillämpliga för att verkställa rättens beslut om elektronisk övervakning. Det krävs därför en samarbetsvilja hos såväl barnet eller den unge som hos de vuxna som ansvarar för hemmet för att monteringen ska kunna ske.

Ett barn eller en ung person som bryter, eller inte medverkar till, den elektroniska övervakningen sanktioneras genom att kallas till samtal hos socialnämnden i syfte att uppmana den unge till följsamhet. Det kan ifrågasättas vilken effekt en sådan otydlig konsekvens får för den unge i praktiken. Socialnämnden ser i detta sammanhang en risk att verktyget, likt beslut om mellantvång enligt 22 § LVU, inte kommer att tillämpas i den utsträckning som lagstiftaren avser.

Beslutanderätt och process

Socialnämnden ser positivt på förslaget att frågor om elektronisk övervakning ska prövas av de allmänna förvaltningsdomstolarna efter ansökan från socialnämnden. En sådan process stärker rättssäkerheten för den enskilde och ger bättre förutsättningar för en enhetlig, förutsebar tillämpning av tvångsåtgärden, vilket bedöms nödvändigt utifrån förslagets ingripande karaktär.

Rättens beslut om elektronisk övervakning gäller som längst tre månader i taget. Finns det fortsatt skäl för elektronisk övervakning behöver socialnämnden göra en ny ansökan därom hos förvaltningsdomstol. Det finns ingen övre gräns för hur lång tid elektronisk övervakning sammanlagt får pågå. En vårdnadshavare eller en ung person som har fyllt 15 år kan vidare när som helst begära omprövning av beslutet. Sammantaget kan konstateras att förslaget kommer innebära ökad handläggning och administration för socialtjänsten.